

Notitie: rol wijkplatforms en herstructurering van de leefbaarheids- en participatiemiddelen

Manouk Uijtdehaag, Gemeente Zwijndrecht

19-4-2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding en aanleiding
2. Beoogd resultaat van dit voorstel
3. Ontwikkelingen sinds oprichting wijkplatforms
4. Participatie en leefbaarheid – hoe passen wijkplatforms in dit plaatje?
5. Leefbaarheid- en participatiemiddelen op wijkniveau
6. Wensen wijkplatforms
7. Advies en conclusie
8. Vervolg

1. Inleiding en aanleiding

Met behandeling van het herstelplan meerjarenplan 2021- 2023 in de raad van 21 april 2020 is besloten om de leefbaarheidsbudgetten te halveren. Tijdens de behandeling is toegezegd om in een breder verband te kijken naar de leefbaarheid- en participatiemiddelen. Dit is bekrachtigd en aangevuld met de motie 'Rol wijkplatforms en dorpsraad 2021', aangenomen door de gemeenteraad op 10 november 2020. Dit vormt directe aanleiding voor het doen van dit voorstel. In de motie wordt aan het college gevraagd:

- Samen met de wijkplatforms en dorpsraad te komen tot een 'Rol wijkplatforms en dorpsraad 2021'
- Het toegezegde onderzoek naar herstructurering van de leefbaarheids- en participatiemiddelen uitgangspunt te laten zijn.
- Het raadsvoorstel 'Nieuwe rol wijkplatforms' uit 2012 als basis te gebruiken voor de rol anno 2021.
- De initiatieven vanuit de gemeente en professionele partners* m.b.t. samenwerking en bewonersparticipatie hierbij te betrekken om elkaar te versterken en overlap te voorkomen;
- Zowel het onderzoek naar herstructurering van de leefbaarheids- en participatiemiddelen als het voorstel 'Rol wijkplatforms en dorpsraad 2021' voor de Kadernota in 2021 aan te bieden aan de gemeenteraad.

Met de leefbaarheids- en participatiemiddelen wordt bedoeld: budget van PAK AAN!, de Buurtaanpak en de leefbaarheidsbudgetten voor de wijk. Op moment van schrijven zijn er nog drie actieve wijkplatforms: in de wijken Nederhoven, Walburg en Centrum. Hiernaast bestaan in de wijken verschillende actieve en betrokken inwoners(groepen), die zich willen richten op het organiseren van activiteiten, of zich richten op één doelgroep. Deze betrokken individuen en groepen willen niet per se samenwerken onder de noemer "platform".

Dorpsraad

De Dorpsraad volgt een ander traject dan de wijkplatforms. We evalueren, ondersteund door een onafhankelijk bureau, het functioneren en de vorm van de Dorpsraad op basis van de verordening. De inzichten uit dit raadsvoorstel gecombineerd met de uitkomsten van de evaluatie zullen bijdragen aan het herbevestigen of herdefiniëren van de rol van de dorpsraad.

2. Beoogd resultaat van dit voorstel

Een samenhangend aanbod van mogelijkheden voor en/ of ondersteuning van betrokken inwoners in de wijk. Waarmee zo veel mogelijk betrokken actoren in de wijk op gelijkwaardige basis mee kunnen denken en doen.

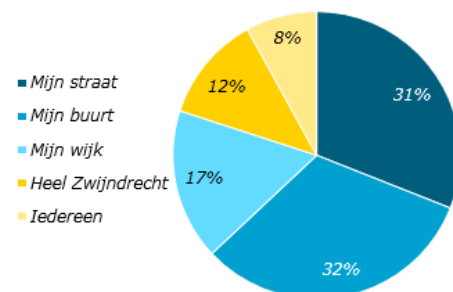
3. Ontwikkelingen sinds oprichting wijkplatforms

De wijkplatforms zijn opgericht in 1997. In de bijna 25 jaar sinds oprichting is de samenleving en de verwachtingen van de relatie tussen gemeente en samenleving veranderd. Inwoners organiseren zich rondom een thema, doelgroep of belang om mee te denken of actief iets te organiseren. Inwoners zijn steeds beter geïnformeerd en uitgerust om dit initiatief te nemen. De digitalisering van informatievoorziening en uitwisseling draagt hieraan bij. De gemeente Zwijndrecht werkt samen met inwoners en ondersteunt betrokken inwoners, want dat zij uit eigen beweging iets willen betekenen voor de samenleving, is niet vanzelfsprekend.

In een geïndividualiseerde samenleving hebben inwoners minder behoefte om zich structureel te committeren. Verenigingen hebben bijvoorbeeld moeite om bestuursleden te vinden. Ook de wijkplatforms hebben in gesprekken zelf aangegeven dat het lastig is om leden te krijgen. In plaats van deze structurele betrokkenheid zien we dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden richting incidentele betrokkenheid rondom een thema, een belang of voor één doelgroep. Deze vorm van betrokkenheid is niet van mindere waarde, slechts anders georganiseerd. Van de gemeente vereist het flexibiliteit en nieuwe, inclusieve manieren van organisatie van participatie, waarin maatwerk de basis vormt.

Tot slot is gebiedsgerichte participatie zeer schaalgevoelig. In de praktijk blijkt dat de meeste inwoners graag iets doen voor hun straat of buurt, maar zodra de schaal opgerekt wordt naar wijk of gemeente breed niveau, vermindert de bereidheid om te participeren sterk. Zelfs idee- ontwikkeling vindt voornamelijk plaats op kleinere schaal, zoals ook bleek uit een vraag gesteld aan het Zwijndrechtse bewonerspanel in 2019 in het kader van de evaluatie van PAK AAN!.

Figuur 7 Idee is vooral bedoeld voor: (n=225)

4. Participatie en leefbaarheid – hoe passen wijkplatforms in dit plaatje?

4.1 Participatie

Participatie is een prachtig containerbegrip, waar we verschillende vormen en doelen voor kunnen onderscheiden. We noemen enkele doelen:

Verhogen kwaliteit gemeentelijk product	
Peilen idee	vóór planvorming
Weten/aansluiten bij wat leeft	plannen baseren op wensen van inwoners
Ophalen tips	om mee te nemen, rekening mee te houden
Minder weerstand	
Gedragen beleid/ plannen	Tevredenheid als inwoners voldoende invloed hebben en afwegingen begrijpen
Gedragsverandering	
Bewustwording/educatie	meedenken ergens het belang van gaan inzien/ beter begrijpen
Leefbaarheid vergroten	door betrokkenheid en eigenaarschap
Versterking verbinding samenleving	
Inzicht in elkaars belangen/ algemeen belang	in het geval van publieke dialoog
Sociale cohesie	als inwoners samenwerken om iets te bereiken

Participatie hoeft niet altijd tot doel te hebben om de leefbaarheid in de wijk te vergroten. Het is van intrinsieke waarde voor het creëren van een omgeving waarin inwoners elkaar ontmoeten en in dialoog standpunten uitwisselen: de politieke gemeenschap. Idealiter is dit een plek waar inwoners van een door eigenbelang geïnformeerde mening naar een door meerdere belangen geïnformeerd besluit gaan. Door mee te denken en te doen, geven inwoners invulling aan hun burgerschapsplichten, waarmee ze de legitimiteit van democratie ondersteunen.

In de gemeente Zwijndrecht hebben we geen vastgestelde gemeente brede visie op wat wij willen bereiken met participatie (in vergelijking met bijvoorbeeld de participatievisie Amstelveen 2020-22). We werken wel met een participatieverordening en een participatiewijzer. De participatiewijzer helpt de gemeente om bij een idee of voorstel de juiste timing, vorm, doelgroep en het doel van participatie te vinden. Omdat de wijzer start bij een idee of voorstel van de gemeente, biedt deze weinig houvast bij bottom-up vormen van participatie zoals de wijkplatforms of PAK AAN!. Deze vormen van participatie beginnen bij de samenleving en komen daarna pas bij de gemeente.

In de participatiewijzer wordt de mate van participatie weergegeven als in de tabel hieronder. Kanttekening daarbij is dat geïnformeerd worden een basis vormt voor meedoen en denken, maar eigenlijk geen échte vorm van participatie is, omdat er geen invloed uitgeoefend wordt. In de categorie "samen doen" is een aanvullende de onderverdeling te maken tussen:

- inwoners en gemeente werken samen aan een initiatief van de gemeente
- inwoners starten een initiatief en de gemeente faciliteert dit.

samen doen
adviseren
mening geven
informer

Als alle stappen van de wijzer doorlopen zijn, dan weten we welke werkvorm van participatie we het beste kunnen inzetten bij een proces. In het u voorliggende vraagstuk over de rol van de wijkplatforms beginnen we bij een vorm. Achteraf kijken we hoe we de doelen, die inwoners voor ogen hebben, kunnen vertalen naar processen bij de gemeente.

4.2 Uitgangspunten participatie in de wijk

Om vanuit de bedoeling te kunnen werken, is het goed om het doel participatie in de wijk, uitgangspunt te laten zijn voor het advies over de vorm/ rol die hier bij past. Volgende uitgangspunten vormen aandachtspunten bij participatie (in de wijk):

- De gemeente waardeert elke vorm van betrokkenheid gelijkwaardig
- De primaire verantwoordelijkheid voor het informeren van inwoners en het inrichten van participatietrajecten ligt bij de gemeente
- De gemeente informeert alle inwoners of andere actoren in de gemeente die belang hebben bij de informatie gelijkwaardig
- Het is voor alle inwoners gelijk duidelijk op welke manieren zij mee kunnen denken of doen in de wijk
- De gemeente biedt mogelijkheden om signalen op straat of in de wijk direct bij de gemeente door te geven
- De gemeente stuurt op samenwerkingen tussen betrokken inwoners rondom bepaalde vraagstukken of thema's
- Er is in elke wijk een basissamenwerking tussen de gemeente en partners op het gebied van leefbaarheid, onafhankelijk van de aanwezigheid van wijkplatforms

4.3 Leefbaarheid

Wijkplatforms werken op het snijvlak van participatie en leefbaarheid. Een wijkplatform is een groep betrokken inwoners. Zij willen zowel meedenken als meedoen en daarmee de leefbaarheid in de wijk vergroten. Participatie beïnvloedt leefbaarheid door 'betrokkenheid'. Immers, een participerende inwoner geeft ergens om. Of dit nu gericht is op één onderwerp, zoals veiligheid, of gefocust op zijn of haar straat of buurt. Deze betrokkenheid/ eigenaarschap, kan leiden tot actie of een eigen gedragsverandering. Acties kunnen variëren van: het opzetten van een wijkpreventiegroep tot het organiseren van een wijkfeest. Gedragsverandering van het individu kan ook optreden door eigenaarschap. Als je het gevoel hebt dat een buurt jouw thuis is, zal je er beter voor zorgen en geen afval op de grond gooien. Op deze twee manieren kan betrokkenheid door participatie bijdragen aan leefbaarheid.

Eerder hebben wij toegezegd om u te informeren over hoe het gaat met de wijken en buurten in Zwijndrecht. Belangrijke input daarvoor zijn de nieuwe meetgegevens van de 10 buurten van de Buurtaanpak. Deze toezegging staat op de TMS lijst met nummer 19T14.

In bijlage 2 leest u de uitkomsten van de meetgegevens van de leefbaarheid in 10 buurten van de Buurtaanpak. Het bevorderen van de leefbaarheid is één van de doeleinden die inwonersparticipatie kan hebben. Enerzijds hebben de statistieken over de buurten weinig invloed op de rol van de wijkplatforms. Anderzijds kunnen de platforms, afhankelijk van de rol die ze innemen, wel invloed hebben op leefbaarheid in die buurten.

5. Leefbaarheid- en participatiemiddelen op wijkniveau

In Zwijndrecht beschikt de gemeente over de instrumenten: De Buurtaanpak, PAK AAN! en leefbaarheidsgeld. Het is de wens van de raad om kritisch te kijken naar deze instrumenten. Hier kijken we van twee kanten naar: vanuit de participatiebehoeften van de inwoner (leefwereld) en de processen die wij hiervoor ingericht hebben (systeemwereld).

5.1 Systeemwereld

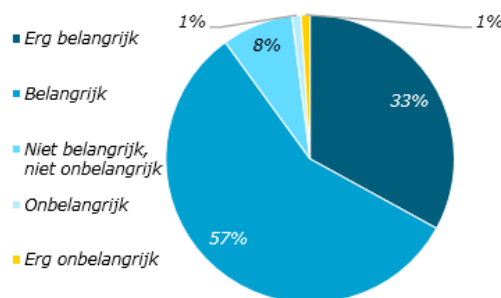
Buurtaanpak

De Buurtaanpak, een ketensamenwerking van partners en de gemeente, zet zich in om een directe impuls te geven aan de leefbaarheid in tien van de meest kwetsbare buurten, met een langdurige impact. De Buurtaanpak biedt geen directe vorm van participatie, maar ondersteunt en stimuleert inwoners wel om actief te worden en te blijven voor hun buurt om zo de leefbaarheid te vergroten. De Buurtaanpak zet in op de sociale structuren van de buurt en het gezamenlijk organiseren van acties om gedragsverandering teweeg te brengen. Hierbij sluiten ze aan bij ideeën van inwoners en maken ze gebruik van de daadkracht van inwoners. Het werk en de bijbehorende inzet voor de Buurtaanpak vraagt veel tijd en investeringen door gemeente en partners.

PAK AAN!

Initiatiefnemers, of groepen initiatiefnemers, kunnen voor ondersteuning doorlopend terecht bij PAK AAN!. Inwoners bepalen zelf wat voor doel de initiatieven dienen, maar ze dragen altijd bij aan de leefbaarheid van een buurt, wijk, of heel Zwijndrecht. PAK AAN! participeert bij de ideeën van inwoners, dus de gemeente participeert bij de samenleving in plaats van andersom. Hieronder vallen ook initiatieven voor de wijkplatforms.

Figuur 3 Inwoners met initiatieven kunnen bij de gemeente terecht voor ondersteuning

De Buurtaanpak komt door de intensieve samenwerking met de inwoners op het spoor van initiatieven. Op het moment dat inwoners zelf aan de slag willen en kunnen, dan legt de Buurtaanpak contact met PAK AAN! Initiatieven in de 10 Buurtaanpak buurten die meer doorlooptijd of begeleiding nodig hebben om sociale structuren in de wijk te beïnvloeden worden niet overgedragen aan PAK AAN!. Deze blijven onder directe begeleiding van de Buurtaanpak vallen. Inwoners die alleen mee willen denken, of een wens hebben, maar zelf geen actieve rol willen spelen bij uitvoering, kunnen bij PAK AAN! niet terecht voor ondersteuning.

Uit onderzoek onder het bewonerspanel in het kader van de evaluatie van PAK AAN!, blijkt dat een grote meerderheid van de inwoners het ondersteunen van initiatief door de gemeente belangrijk tot erg belangrijk vinden.

Leefbaarheidsbudgetten voor de wijk

De leefbaarheidsbudgetten zijn bestemd voor directe investering in de leefbaarheid van de wijk dóór inwoners van de wijk. In praktijk worden deze budgetten beheerd door de wijkplatforms. De wijkplatforms bepalen, namens de wijk, wat er met de budgetten gebeurt. In principe kan iedere bewoner een aanvraag doen of bij het wijkplatform aansluiten om zo samen te bepalen wat zij belangrijk vinden voor de wijk en samen te organiseren.

In de wijken waar geen wijkplatform is, komt het leefbaarheidsbudget direct beschikbaar voor 'de wijk'. Het budget kan op deze manier andere vormen van betrokkenheid in de wijk ondersteunen en inwoners die nog niet actief zijn in de wijk motiveren.

5.2 Leefwereld

Betrokken actoren in de wijk willen op de volgende manieren meedoen of denken in de wijk:

Participatie inwoners in de wijk	Instrument/ ingang gemeente
Zelf initiatief nemen, of het activeren van mede inwoners (in de wijk). Waaronder:	PAK AAN!/ leefbaarheidsbudget/ initiatief bij de raad
- Activiteiten organiseren	PAK AAN!/ leefbaarheidsbudget
- Schouw rondes (bijvoorbeeld op veiligheid of buitenruimte)	Fixi
- Objecten in de buitenruimte aanleggen en onderhouden	PAK AAN!/ leefbaarheidsbudget
Aanschaffen van voorzieningen voor de wijk die niet zelf uitgevoerd kunnen worden, bijvoorbeeld cursussen	Leefbaarheidsbudget
Meedenken met beleid, planvorming, projecten, uitvoering van beleid (in de wijk)	Verschillende inspraak- en participatietrajecten, raden, bezwaarmomenten, klankbordgroepen etc.
Kritische signalen afgeven over de dienstverlening van de gemeente	Informatieverzoeken Klachten Meldpunten
Inwoners helpen om hun weg te vinden bij de gemeente, of om communicatie van de gemeente te begrijpen	Klantenservice/ 14078 Gemeentewinkel Bureau sociaal raadslieden Wijksprekuur
Signalen over wat er speelt, of leeft in de samenleving afgeven aan de gemeente	Alle informatiekanalen, inspreken bij de raad

Voor elke vorm van gewenste participatie bestaat wel een ingang bij de gemeente. Vanuit de inwoner gezien is er voor mee **doen** een duidelijke ingang: PAK AAN! Het zou daarom logisch zijn als inwoners voor alle initiatieven, ook die op wijkniveau, alleen bij PAK AAN! terecht kunnen.

Dat inwoners het leefbaarheidsbudget mogen gebruiken voor het aanschaffen van voorzieningen voor de wijk, is een bijzondere vorm van participatie, die niet veel plaatsvindt in andere gemeenten.

Voor het mee- en tegen **denken** zijn veel mogelijkheden, waardoor inwoners misschien even moeten zoeken naar de beste manier om hun idee in te brengen bij de gemeente.

6. Wensen wijkplatforms

Op 24 en 25 maart 2021 hebben er gesprekken plaatsgevonden met de drie bestaande wijkplatforms: wijkplatform Walburg, wijkplatform Nederhoven en wijkplatform Centrum. Hierbij waren aanwezig namens de gemeente: wethouder Tycho Jansen, coördinator Leefbaarheid: Barry Huzen en contactpersoon voor de wijkplatforms: Manouk Uijtdehaag. Notulen van deze gesprekken vindt u in bijlage 4.

Het doel van deze gesprekken was om erachter te komen welke doelstellingen de platforms hebben in hun wijk. Met andere woorden: wat willen zij zien gebeuren in de wijk, wat nu niet gebeurt? En om van de platforms te horen met welke rol zij die doelstellingen het beste kunnen bereiken. Hiervoor hebben we onderstaande rol omschrijvingen gebruikt. Deze zijn gebaseerd op de rolbeschrijving uit 2012.

Rol 1: initiatievenmotor: initiatieven zelf realiseren, of die van anderen ondersteunen

Rol 2: voorzieningen/activiteiten voor de hele wijk aankopen/ uitbesteden

Rol 3: oren en ogen van de wijk: in de wijk opgevangen signalen doorgeven aan de gemeente

Rol 4: belangenvertegenwoordiging: belangen van wijkbewoners vertegenwoordigen in diensten/werkzaamheden/projecten/beleid van de gemeente

Uitkomsten gesprekken

Thema's die gedurende de gesprekken naar voren kwamen als doelstellingen, zijn: de leefbaarheid in de wijk vergroten, inwoners met elkaar in contact brengen, veiligheid in de wijk bevorderen, activiteiten organiseren die inwoners bij elkaar brengen, eenzaamheid bestrijden. Het bleek lastig voor de platforms om uit te spreken wat hun doelstellingen zijn in de wijk. Men ging al snel over naar de rolbeschrijving.

Twee van de drie wijkplatforms hebben de wens uitgesproken om alle vier de rollen te willen vertolken. Eén van de drie heeft niet de behoefte om voorzieningen of activiteiten voor de wijk in te kopen, of uit te besteden (rol 3). Wat elke platform onder de rollen verstaat, verschilt. Daarom gaan we hieronder apart in op de verschillende invullingen die aan een rol gegeven worden.

Rol 1: initiatievenmotor

Wijkplatforms als initiatievenmotor dragen direct bij aan de leefbaarheid in de wijk. Er was overeenkomst over de invulling van deze rol. De wijkplatforms organiseren waardevolle activiteiten voor de wijk, maar daartoe blijven de initiatieven niet beperkt. Ze organiseren zichzelf bijvoorbeeld in wijkpreventieteams om de veiligheid in hun wijk te bevorderen en zorgen er zelfs voor dat een park volgens de behoeften in de wijk ingericht en onderhouden wordt.

Ondersteuning bij dit soort initiatieven is niet slechts beschikbaar voor wijkplatformleden, maar voor alle inwoners van Zwijndrecht, middels PAK AAN!. Voordat PAK AAN! bestond, bepaalden de wijkplatforms welke initiatieven gesteund werden met het leefbaarheidsbudget van de wijk. Nu kan elke initiatiefnemer, op meer schalen dan alleen op wijkniveau, rekenen op ondersteuning als het initiatief voldoet aan de basisspelregels van PAK AAN! (zie bijlage 3: evaluatie PAK AAN!, pagina 15). Hier zit dus een overlap tussen de bestedingen van leefbaarheidsbudget voor de wijk en PAK AAN!.

Rol2: wijkwens: voorzieningen/activiteiten voor de hele wijk aankopen/ uitbesteden

Twee van de drie wijkplatforms geven aan dit te willen doen voor de wijk, maar hier werd verder niet veel over uitgeweid. Waardoor de indruk gewekt wordt dat het voor hen niet de belangrijkste rol is. Men kan hierbij denken aan het aanschaffen van hanging baskets voor de wijk, die lastig zelf te onderhouden zijn. Of het inhuren van experts die cursussen reanimatie geven. Dit soort wensen kunnen niet met PAK AAN! gerealiseerd worden, maar kunnen via het leefbaarheidsbudget uitbesteed worden. Om erachter te komen wat de wensen in de wijk zijn, kan een digitale peiling uitkomst bieden.

Rol 3: oren en ogen van de wijk

Wijkplatforms hebben aangegeven dat zij niet namens de hele wijk kunnen spreken en dat ze moeite hebben om inwoners te bereiken. Zij onderscheiden hierbij zelf de volgende trend: ze hebben het meeste contact met andere inwoners, wanneer ze buiten zichtbaar zijn, omdat ze bijvoorbeeld in het Noordpark aan het werk zijn, omdat ze met de wijkpreventie schouwen, of omdat inwoners naar activiteiten komen. Ondanks dat het wijkplatform inwoners moeilijk bereikt, kennen de wijkplatforms de wijk goed, en kennen ze op generiek niveau de problemen die er in verschillende buurten zijn.

Vragen die de wijkplatforms krijgen tijdens gesprekken met andere inwoners, willen ze ter plekke kunnen beantwoorden. Anders komen ze naar eigen zeggen niet professioneel over. Dit is geen realistische wens, omdat zij hiervoor over alle informatie van de gemeente moeten beschikken. Realistischer is het om deze inwoners te verwijzen naar de verschillende ingangen bij de gemeente. Het is voor de wijkplatforms daarom belangrijker dat zij die kennen.

De wijkplatforms willen signalen van wat zij horen of zien gebeuren direct bij de gemeente neer kunnen leggen. Meldingen in de openbare ruimte kunnen zij, net als andere inwoners, direct in Fixi invoeren. Ook als zij een wijkscouw hebben georganiseerd. Fixi zet de melding intern door naar de juiste persoon, waardoor dit snel bij de juiste collega terecht komt. Voor andere signalen is het niet altijd duidelijk wat de juiste route is. Dan legt het platform het signaal, of de vraag bij hun contactpersoon van de gemeente neer.

Rol 4: belangenvertegenwoordiging

Tot slot hebben de wijkplatforms duidelijk aangegeven dat ze ook de belangen van wijkbewoners willen vertegenwoordigen in diensten/werkzaamheden/projecten/beleid van de gemeente. Zij willen op elk moment mee en tegen kunnen denken. Deze rol presenteert op een aantal punten uitdagingen voor de gemeente.

In een evaluatie van de wijkplatforms (OCD 2010) was het advies om richting de platforms heel duidelijk te zijn over het moment en de manier waarop de platforms mee mogen denken. Voor elk participatietraject geldt: er moet ruimte zijn om iets te doen met de input van inwoners, anders is er sprake van schijnparticipatie met een groot risico tot afbreuk en frustratie. Net als andere inwoners kunnen platforms mee doen met door de gemeente ingerichte participatietrajecten.

Er zijn echter geen processen ingericht waarmee inwoners op elk moment en bij elk onderwerp invloed uit kunnen oefenen op de gemeente. Belangenvertegenwoordiging vindt plaats met weloordachte participatietrajecten op één onderwerp. Binnen besluitvormingstrajecten en evaluaties wordt ruimte gemaakt voor actoren, om vervolgens écht wat met de opgehaalde input te doen. In de praktijk willen de platforms ook buiten deze processen om meedenken en worden ze wel eens teleurgesteld door het gebrek aan invloed die ze op die manier uit kunnen oefenen. Een andere uitdaging is: hoe interpreteren we de input van het wijkplatform, als zij niet namens de wijk kunnen spreken? Zij weten medewijkbewoners onvoldoende te bereiken en zijn geen afspiegeling van alle bewonersgroepen uit de wijk, waardoor deze groepen niet/ onvoldoende worden vertegenwoordigd.

7. Advies

7.1 ondersteuning betrokken inwoners wijk

Aan het begin van deze nota gaven we aan dat flexibiliteit gewenst is bij het ondersteunen van betrokkenheid anno 2021. In de gemeente bestaan, ontstaan en verdwijnen samenwerkingsverbanden. Aan twee einden van het spectrum staan individuele betrokkenheid en structurele vereniging van betrokken inwoners in een groep, zoals een wijkplatform.

Om aan te sluiten bij de verschillende en fluïde verschijningsvormen van betrokkenheid, moet de gemeente kijken naar wát de betrokken inwoners willen doen, niet hoe zij zich organiseren. Het op gelijke wijze waarderen van participatie betekent enerzijds, dat we niet één verschijningsvorm van betrokkenheid boven een andere vorm moeten willen plaatsen, door deze een status te geven. Anderzijds betekent het dat er in de gemeente een basisstructuur ingericht dient te zijn, waarmee alle inwoners op gelijke voet kunnen meedenken en doen.

7.2 leefbaarheid in de wijk

Hiernaast moet er voor gemeente en partners een basis overlegstructuur zijn, waarin de leefbaarheid van de wijk georganiseerd wordt. Deze structuur kan niet afhankelijk zijn van de aanwezigheid van een wijkplatform in de wijk. Dit vraagstuk pakken wij in de tweede helft van 2021 verder op met de partners.

7.3 rol wijkplatforms

Op basis van bovenstaande bevindingen en de gesprekken met de wijkplatforms komen we tot het volgende advies voor de rol van de platforms in Zwijndrecht anno 2021.

Definitie van een wijkplatform: een betrokken groep inwoners van een wijk, die niet representatief zijn voor deze wijk, maar wél veel kennis hebben over de wijk en op verschillende manieren bijdragen aan de leefbaarheid in de wijk. Het wijkplatform wordt bij de volgende activiteiten ondersteund door de gemeente. Zij kunnen elk jaar aangeven welke rollen zij willen vertolken.

1. Initiatievenmotor

Wijkplatforms als initiatievenmotor dragen direct bij aan de leefbaarheid in de wijk. Dit is een belangrijke functie van de wijkplatforms. Net als andere betrokken inwoners, kunnen zij via PAK AAN! ondersteuning krijgen van hun initiatieven. Uit de evaluatie van PAK AAN! is gebleken dat PAK AAN! een succesvolle manier van ondersteuning biedt aan initiatiefnemers.

Voorwaarde: het eigenaarschap van initiatieven ligt bij initiatiefnemer.

2. Wijkwens: Voorzieningen of activiteiten voor de hele wijk aankopen of uitbesteden

Het wijkplatform mag van het leefbaarheidsbudget zelf investeringen doen in de wijk die de leefbaarheid bevorderen. Deze investeringen sluiten aan bij wensen van de wijkbewoners. Het kenmerk van deze wensen is dat ze niet door inwoners gerealiseerd kunnen worden, waardoor ze niet door PAK AAN! ondersteund worden. Denk hierbij aan een AED of de inhuur van een expert voor het geven van cursussen.

Voorwaarde: elke wijkbewoner kan een wijkwens indienen ter bevordering van de leefbaarheid in de wijk.

3. Oren en ogen van de wijk

Wijkplatforms weten veel over hun wijk en de vangen signalen op over problemen in de wijk. De wijkplatforms kunnen signalen over hun wijk delen met de gemeente. Dit kan variëren van

meldingen via Fixi, tot signalen over voorzieningen in de wijk. Wijkplatforms worden ondersteund bij het vinden van de juiste routes voor het delen van hun signaal.

Voorwaarde: signalen vinden altijd hun origine in de wijk, bij wijkbewoners. Als het platform het gevoel heeft dat een behoefte leeft in de wijk, dienen zij dit te onderbouwen. Signalen of ideeën die niet meegenomen kunnen worden in lopende of komende besluitvormingsprocessen, worden door wijkplatforms aangedragen middels een onderbouwde businesscase. De contactpersoon voor de wijkplatforms vanuit de gemeente kan ondersteunen bij het ontdekken van draagvlak van het signaal. De businesscase kan ertoe leiden dat de gemeente eigenaar wordt van de behoefte of de uitdaging die het signaal met zich mee brengt. In andere gevallen is een onderbouwde afwijzing van de gemeente nodig.

Advies is om rol 4: belangenvertegenwoordiging namens de wijk, te laten vervallen als rol. Belangenbehartiging kan in de gemeente bij verschillende inspraak en participatie trajecten. Bij deze trajecten wordt er, middels de participatiewijzer, voor gezorgd dat de juiste doelgroep gevraagd wordt om mee te denken of te doen en er voldoende ruimte is om iets te doen met de uitkomsten van participatie. Wijkplatforms zijn geen representatie van de wijk, noch kunnen ze hun achterban in voldoende mate bereiken. Om deze redenen adviseren we om de speciale status van de wijkplatforms met betrekking tot belangenvertegenwoordiging te laten vervallen. Dit houdt o.a. in dat de gemeente de wijkplatforms op gelijke voet met andere inwoners informeert over en benaderd tijdens inspraak en participatietrajecten.

7.4 Leefbaarheidsbudget

Wanneer initiatieven met PAK AAN! gerealiseerd worden, dan blijven er nog twee soorten uitgaven over voor de wijkplatforms, waarvoor zij leefbaarheidsgeld nodig hebben. Ten eerste: structurele uitgaven ten behoeven van activiteiten, zoals een garagebox, of kosten voor een wijkgebouw. Ten tweede: budget voor het aankopen van voorzieningen voor de hele wijk.

In wijken waar geen wijkplatform is, wordt het leefbaarheidsgeld breed beschikbaar gesteld aan alle inwoners in de wijk. Digitale participatie kan hierbij uitkomst bieden. Een breed beschikbaar budget voor de wijk stimuleert inwoners(-groepen) om actief te lobbyen voor hun wens, en helpt om meer inwoners te activeren.

8. Vervolg

Na instemming met dit voorstel zullen gemeente en wijkplatforms samen invulling geven aan de uitwerking van de door de wijkplatforms gekozen rollen. We evalueren, ondersteund door een onafhankelijk bureau, het functioneren en de vorm van de Dorpsraad op basis van de verordening. De inzichten uit het raadsvoorstel dat nu wordt voorbereid en de uitkomsten van de evaluatie zullen gecombineerd bijdragen aan het herbevestigen of herdefiniëren van de rol van de Dorpsraad.

Na de kadernota zullen wij starten met een verkenning naar de samenwerking met partners ten behoeve van de leefbaarheid van de wijk. In het onderzoeksprogramma 2021 van de Rekenkamer, staan onderwerpen die raken aan de motie 'rol wijkplatforms en dorpsraad 2021'. Het betreft de onderwerpen 'Staat van de stad' en 'Inwonersparticipatie/ communicatie'. Bij deze onderwerpen worden elementen genoemd, zoals de doelmatigheid van het leefbaarheidsbudget, en het bereik van inwoners bij participatie. We zullen de onderzoeken nauwlettend volgen en meenemen in de doorontwikkeling van participatie in de wijken, na de kadernota.